

Československé legie v Rusku: malířské dokumenty

Sibiřské tisky se pro příští dobu staly cennými historickými dokumenty. Ve 20. a 30. letech 20. století byla legiím věnována velká pozornost. Vycházely romány a poezie s legionářskou tematikou, ale také odborná literatura, vědecká zpracování dějin legií a memoárová literatura. Jedním z takových dokumentů je i album Československé legie v Rusku: malířské dokumenty, vydané v Praze Památníkem odboje v roce 1922.

Československé legie v Rusku:
malířské dokumenty

1922

NA, Knihovna SPB, sign. IIC366

ČS. LEGIE V RUSKU

MALÍŘSKÉ DOKUMENTY

TISKLA
ČESKÁ GRAFICKÁ UNIE A. S.
V PRAZE

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE V RUSKU

MALÍŘSKÉ DOKUMENTY

VYDAL
PAMÁTNÍK ODBOJE V PRAZE 1922

Pro čs. legie byla příznačnou potřeba kulturního života. V nejpriznivějších podmínkách, ve volných chvílích mezi výcvikem, službou a boji, nejen v zázemí, ale i bezprostředně za frontou hrálo se divadlo, cvičili Sokolové, zpívaly zpěvácké sbory, koncertovaly vojenské hudby, zdobily se vojenské příbytky, podzemní baráky „zemljanky“ a obydlé vagony těplušky vlasteneckými a revolučními alegoriemi, psaly se deníky a kroniky, byly vydávány časopisy, vznikala legionářská literatura, pilně se fotografovalo, malovalo a kreslilo.

Každý malý oddíl měl „svého“ malíře. Vedle malířů z povolání vynořilo se i mnoho amaterů. Jejich práce byly přijímány bez rozdílu vděčně, neboť pro zájem vojska byl přirozeně rozhodujícím zobrazený předmět, nikoliv umělecké podání. Legionářští malíři a kreslíři tedy karikovali nepřítel, rozněcovali bojovného ducha, oslavovali myšlenku boje a padlé hrdiny, stavěli vojsku před oči velké vzory minulosti, malovali a kreslili podobízny „bratří“ svého nejužšího kruhu, líčili vojenský život: polní stráž, výzvědné hlídky, stráž na lokomotivách, těplušky, pancéřové vlaky, zničené mosty, vojenskou výstroj a výzbroj. Snažili se i zaznamenati, co národopisně a krajinářsky zajímavého v dalekém, neznámém světě uviděli: ruský život ve městě i na vsi, doma, na ulici a na bazárech, při různých zvycích a zaměstnáních; ruskou architekturu chrámovou, městskou i vesnickou, ruskou a sibiřskou krajinu, step, tajgy, velké řeky a jezera; život neruských obyvatelů evropského a asijského Ruska, Tatarů, Kirgizů, Burjatů a Čiňanů; nakonec moře a přístav vladivostocký.

Nutnost a historický význam malířsky dokumentárního záznamu legionářského hnutí byly všeobecně uznávány. Po velkých bojích za pobytu na sibiřské magistrále byl dán

malířům volný čas, Informačně-Osvětový Odbor vojenské správy organizuje dokonce zvláštní malířské oddělení. Ale ani těmito opatřeními se nepodaří malířsky obsáhnouti celé hnutí. Malíři byli vázáni místem, na němž meškaly jejich oddíly, na újmu záznamů dokumentárních vyžadovala mnoho času potřeba malířských prací tendenčně-propagačních. Nejvíce malířských dokumentů se zachovalo z doby vyspělé organizace legie a jejího pobytu na Sibíři (z r. 1918—1920.) Období předcházející jsou zpracována v míře daleko menší. Proto má i přítomné album určité mezery. Avšak i když nebylo obsáhnuto všechno, je přece možno sestavit z těchto prací určitý celkový obraz vojska ruského a sibiřského kraje a národopisu. To bylo vodítkem při sestavování této publikace. Chtěla by být upomínkou pro legionáře, přístupnou informací, konečně i pomůckou při školních výkladech o legiích.

Reprodukovány zde práce rázu dokumentárního a reportérského nečiní přirozeně nároku, aby byly posuzovány s hlediska čistě umělecky výtvarného. Nemohly být vykonány nikým jiným, neboť v Rusku nikoho z významných domácích výtvarníků nebylo. Legionářští malíři v Rusku byli většinou žáci uměleckých škol nebo jejich nedávní absolventi. Byli po léta odděleni od domácího i světového výtvarného proudu a hledání. Co však jako činní účastníci a očití svědci legionářského hnutí zaznamenali, co je zaujalo z ruského života, ruské a sibiřské přírody, je v značné míře příznačno pro úroveň legie a jejího ducha.

V. Nikodem.

SEZNAM OBRAZŮ

Č. 1. J. Vlček:	Zimní výstroj legionáře v Rusku.	Č. 30. O. Matoušek:	Noční služba ve vlaku.
" 2. —	Zimní výstroj legionáře v Rusku.	" 31. —	Stráž u vlaku na sibiřské magistrádě.
" 3. —	Zimní výstroj legionáře v Rusku.	" 32. —	Čs. úderník.
" 4. F. Farašek:	Vnitřek senjarský České Družiny (v. 1914).	" 33. —	Čs. kavalérie.
" 5. —	Česká Družina na ruské frontě (1914).	" 34. J. Vlček:	Oddíl linceňáků a hrom. l. pluku na přechodu přes Ural plovoucí pod bílým nebem.
" 6. J. Vlček:	Ornici na Ukrajině.	" 35. O. Matoušek:	Stráž na obrněném vlaku na Baikalu.
" 7. F. Farašek:	Kostelík v Kemnělech, kde pítaval 3. pluk (březen 1917).	" 36. J. Vlček:	Hřbitov na Sibíři.
" 8—11. M. Šmorkal:	Typy dobrovolníků 1. pluku.	" 37. —	Čs. hřbitov v Čeljabinsku.
" 12. O. Matoušek:	Bělgorod na Ukrajině, kde byla ubytována důstojnická škola 2. divize.	" 38. —	Jekatěrinburk.
" 13. —	Společná ložnice v důstoj. škole bělgorodské.	" 39. —	Krajina u st. Samary na Uralu.
" 14—15. —	Vnitřek zmluvnické koncentrační tábora v Borispole. (Poltavská gubernie na Ukrajině.)	" 40. V. Nikodem:	Krajina na Volze.
" 16—17. —	Čs. zemljanky v Borispole.	" 41. —	Čarjeyn na Volze.
" 18—19. J. Vlček:	Nádraží v Jekatěrinburku.	" 42. —	Ačinsk (západní Sibír).
" 20. —	Čs. vlakový zast. Karynské, ozbové stanice Amurské a mandžuské dráhy.	" 43. —	Dřevěná eluzná severní Rusi.
" 21. —	Bolevisky zničený most přes řeku Onon u st. Olovjansk.	" 44. —	Munkajev v Pince.
" 22. —	Čs. vlak ve Verchně-Udinské (Zabajkall).	" 45. —	Kremli v Pskově.
" 23. —	Irkutské nádraží na řece Angary.	" 46. —	Trojke-sergijevská jezra.
" 24. —	Uvítání gen. Janina na nádraží v Jekatěrinburku.	" 47. —	Pskov.
" 25. —	Nádraží v Tjumeni.	" 48. J. Vlček:	Z Jekatěrinburku.
" 26. —	Zastávka 60. na Uralu (místo bojů s bolevisky v r. 1918).	" 49. —	Jekatěrinburk. Dům, v němž byla ubytována Čs. Národní Rada.
" 27. —	Stanice Samary na Uralu (místo bojů s bolevisky v r. 1918).	" 50. —	"Starý" Jekatěrinburk.
" 28. O. Matoušek:	Polní stráž u nádraží vodárny.	" 51. —	Bazar v Jekatěrinburku.
" 29. J. Vlček:	Stráž na lokomotivě.	" 52. —	Irkutsk.
		" 53. —	Sobor (katedrála) v Irkutsku.
		" 54. —	Převoz přes řeku Angaru u Irkutsku.
		" 55. —	Stanice Olovjansk (místo, kde se spojila skupina gen. Gajdy se skup. vladivostockou).
		" 56. —	Jezero v Jekatěrinburku.

- Č. 57. J. Vlček: Požár tajpy.
 „ 58–59. — Krajiny v Zabajkall.
 „ 60. F. Vík: Venecie na řece Angara.
 „ 61. — Krajina na Bajkale.
 „ 62. O. Maloušek: U stanice Čajlar v Mandžurii.
 „ 63. J. Vlček: Doprava na sibiřské silnici. (Při nadbytku koní
 „ a špatném stavu cest v Rusku a na Sibiři
 „ dopravují se velké náklady na řadě leteckých
 „ povozů nebo saní zv. „oboz“.)
 „ 64–65. — Stanice Olvjanskaja.
 „ 66. O. Maloušek: Tatarská chalupa.
 „ 67. J. Vlček: Sibiřská samota.
 „ 68. Ziegelheim: Na periferii Omáka.
 „ 69. — Kirgizské jurty.
 „ 70. J. Vlček: Z revolučních průjevů ve Vrelma-Udinsku.
 „ 71. — Z revolučních průjevů ve Vrelma-Udinsku.
 „ 72. J. Malý: Předměstské zákoutí.
 „ 73. — Na sibiřském bazaru.
 „ 74. J. Vlček: Masové lázně v Jekaterinabursku.
 „ 75. — Nádražní budinky a přístavování v Olvjanské.
 „ 76. J. Malý: Ruční rybář.
 „ 77. — Na zamrzlé řece.

- Č. 78. J. Malý: Na nádměstí.
 „ 79. — Pohled.
 „ 80–81. — Žebráci.
 „ 82–83. J. Hartman: Typ ukrajinského sedláka a selky.
 „ 84. J. Malý: Na trhu.
 „ 85. J. Vlček: Selská jízda (Sibiř).
 „ 86. — Městský pokojík (Sibiř).
 „ 87. J. Malý: Ponočný.
 „ 88. V. Nikolajev: Krajina v Mandžurii.
 „ 89. — Ruský ostrov u Vladivostoku.
 „ 90. O. Maloušek: Z přístavu vladivostockého.
 „ 91. — Krajina na Ruském ostrově.
 „ 92. F. Vík: Panorama Vladivostoku.
 „ 93. J. Vlček: Přístav ve Vladivostoku.
 „ 94. — Spojenecké válečné lodě ve vladivostockém
 „ přístavu.
 „ 95. O. Maloušek: Zátoka Ruského ostrova před Vladivostokem.
 „ 96. J. Vlček: Naložovací zboží ve vladivostockém přístavu.
 „ 97. — Americká válečná loď.
 „ 98. O. Maloušek: V tropickém pásmu na palubě „Presidenta
 „ Granta“ cestou do vlasti.
 „ 99. J. Vlček: V tropickém pásmu na palubě „Presidenta
 „ Granta“ cestou do vlasti.

1

2

3

4

5

6

7

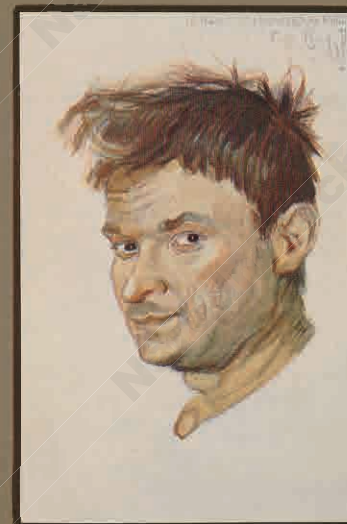
8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

36.

37

38

39

32

33

34

35

36.

37

38

39

40

41

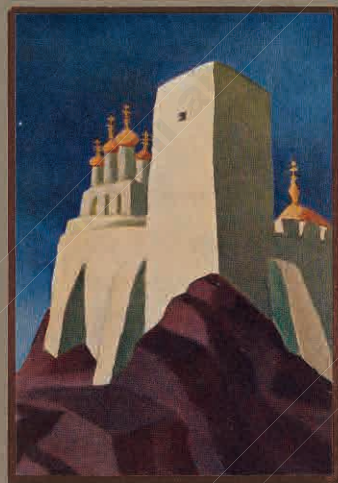
42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67